

Obsah

Předmluva	11
1. Úvod	15
1.1 Je to náročné, ale jde to aneb Ukázka opatření k nápravě nekázně	17
2. Společnost – škola – kázeň	21
2.1 Zemědělské, sběračské a lovecké společnosti	22
2.2 Transkulturní (interkulturní) rozdíly v chování a oceňování osobnostních vlastností a v rodinné výchově	24
3. Funkce kázně ve škole a ve společnosti	29
3.1 Funkce kázně ve společnosti	29
3.2 Funkce kázně ve škole	30
3.2.1 Kázeň jako ochrana dítěte ve škole	30
4. Vymezení kázně	37
4.1 Školní kázeň	38
4.1.1 Soudobá interpretace kázně	39
5. Projevy nekázně	41
5.1 Činy sporné z hlediska kázně ve škole	44
5.2 Legendarizace minulosti	45
5.3 Nekázeň jako pozitivní jev	48
6. Diagnostika (ne)kázně	49
6.1 Pozorování	50
6.2 Škálování	51
6.3 Dotazník	54
6.4 Analýza školní dokumentace	58
6.5 Projektivní techniky	58

6.6	Rozhovor (interview)	63
6.7	Akční výzkum	66
7.	Příčiny nekázně	75
7.1	Příčiny nebo faktory?	76
7.2	Není žák jako žák aneb Princip svobodné vůle	78
7.3	Kombinované faktory	78
7.4	Metoda pokusu a omylu	79
7.5	Přehled faktorů, které se mohou podílet na nekázní žáků	80
7.5.1	Schéma „kážeňských“ faktorů	82
7.6	Teorie „příčin“ neukázněného chování	84
7.6.1	Dreikursova teorie příčin rušivého chování	84
7.7	Které faktory má učitel ve své moci?	88
8.	Kázeň prizmatem psychologie	90
8.1	Biologický přístup	91
8.2	Kognitivní přístup	96
8.2.1	Kellyho teorie konstruktů	98
8.2.2	Stadia morálního usuzování	101
8.2.2.1	Piagetův model chápání morálních pravidel dítětem	102
8.2.2.2	Kohlbergův model vývoje morálního usuzování	105
8.2.3	Teorie kognitivní disonance	107
8.3	Psychoanalytický přístup	109
8.3.1	Konfliktní přístup	112
8.3.2	Hypotéza frustrace – agrese	116
8.4	Fenomenologický přístup	119
8.4.1	Humanistická psychologie	120
8.4.1.1	Rogersova teorie osobnosti	121
8.4.1.1.1	Utváření sebevědomí dítěte	126
8.4.1.1.1.1	Coopersmithův výzkum utváření sebevědomí	127
8.4.1.1.1.2	Význam poznatků o utváření sebevědomí dítěte pro učitele	129
8.4.1.1.1.3	Podporování sebevědomí	130
8.4.1.1.1.4	Zjišťování sebevědomí	132
8.5	Behaviorální přístup	136

8.5.1 Klasické podmiňování	138
8.5.1.1 Role kognitivních faktorů v klasickém podmiňování	141
8.5.1.2 Příklady a důsledky klasického podmiňování ve školním prostředí	142
8.5.2 Operantní podmiňování	143
8.5.2.1 Thorndikův zákon účinku	144
8.5.2.1.1 Čtyři podmínky navození sociálního učení u člověka	145
8.5.2.2 Skinnerovy experimenty	147
8.5.2.3 Averzivní podmiňování	149
8.5.2.3.1 Potrestání	149
8.5.2.3.2 Útěk a vyhýbání se	151
8.5.2.4 Operantní podmiňování a kognitivní faktory	152
8.5.2.4.1 Fenomén naučené bezmocnosti	153
8.5.2.5 Příklady a důsledky operantního podmiňování ze školního a rodinného prostředí	157
8.5.2.6 Principy operantního učení (BEHAVIORÁLNÍ TECHNIKY) pro výchovu ve škole	162
8.5.2.7 Modifikace chování (techniky založené na operantním podmiňování)	163
8.5.2.7.1 Techniky modifikace chování ve škole	164
8.5.2.7.1.1 Pravidlo vyhasínání a jeho aplikace	167
8.5.2.7.1.2 Pravidlo tvarování (formování) a jeho aplikace	170
8.5.2.7.1.3 Programy zpevňování (posilování) a jejich aplikace	174
8.5.2.7.1.4 Pravidlo generalizace a jeho aplikace	179
8.5.2.7.1.5 Pravidlo rozlišení (diskriminace) a jeho aplikace	180
8.5.2.7.1.6 Pravidlo modelování (napodobování) a jeho aplikace	180
8.5.2.7.1.7 Pravidlo přesycení (nasycení) a jeho aplikace	182
8.5.2.7.1.8 Systematické posilování a jeho aplikace	185
8.5.2.7.2 Počáteční obecný postup v oblasti modifikace chování ve škole	188

8.5.2.7.3 Shrnutí k technikám modifikace chování	195
8.5.3 Sociální učení	196
8.6 Vztahy mezi jednotlivými psychologickými přístupy	199
8.6.1 Eklektický přístup	199
8.7 Interiorizace a exteriorizace aneb Cesta k ideální kázní	201
9. Východiska školní kázně	203
9.1 Portrét ukázněného žáka	203
9.2 Respektování potřeb dítěte a jejich harmonizace s potřebami spolužáků, požadavky školy a společnosti	204
9.3 Prospěšnost kázně	204
9.4 Naplňování práv dítěte	205
9.5 Dosažitelnost kázně	205
9.6 Přirozenost nekázně	206
10. Podmínky nutné a postačující aneb Úskalí technologie výchovy	207
11. „Vědecká“ doporučení jdoucí proti sobě	211
11.1 Akční zóny prostoru školní učebny	211
12. Opatření na podporu kázně ve škole	216
12.1 Kázeňské (výchovné) zásady	216
12.1.1 Zásada jednotného postihu aneb Chybný výklad spravedlivosti	218
12.1.2 Nárys kázeňských zásad	220
12.2 Návrhy na podporu kázně ve škole	236
12.2.1 „Americký“ návrh aneb Mezinárodní kompilace	237
12.2.2 Vlastní návrh řešení kázně ve škole	241
12.2.2.1 Výchova ke kázní aneb Prevence a náprava nekázně	243
13. Závěr	258
Literatura	260